

ANTANAS DAPŠYS,
JONAS MISIŪNAS,
ALBERTAS ČAPLINSKAS

**BAUSMĖS INDIVIDUALIZAVIMO
TEISINĖS PROBLEMOS**
BAUDŽIAMOJO ĮSTATYMO NORMŲ
IR JŲ TAIKYMO TEISMŲ PRAKTIKOJE
SYSTEMINĖ ANALIZĖ

ANTANAS DAPŠYS,
JONAS MISIŪNAS,
ALBERTAS ČAPLINSKAS

**BAUSMĖS INDIVIDUALIZAVIMO
TEISINĖS PROBLEMOS**
BAUDŽIAMOJO ĮSTATYMO NORMŲ
IR JŲ TAIKymo TEISMŲ PRAKTIKOJE
SISTEMINĖ ANALIZĖ

Recenzantai:
dr. Algimantas Čepas
ir
Albinas Sirvydis

UDK

Leidinio stilius Žygimanto Augustino**Maketavo** Inga Petrauskienė

ISBN

© Antanas Dapšys, 2008

© Jonas Misiūnas, 2008

© Albertas Čaplinskas, 2008

© Teisės institutas, 2008

TURINYS

ĮVADAS	8
1 BENDRA PROBLEMOS APŽVALGA.....	13
2 TEISMŲ PRAKTIKOS INDIVIDUALIZUOJANT BAUSMES IR TEISĖJŲ APKLAUSOS REZULTATŲ ANALIZĖ	22
2.1. Pagrindiniai statistiniai rodikliai apie Lietuvos teismų paskirtas bausmes 2003 – 2005 metais.....	22
2.2. Teismų nuosprendžių ir nutarčių analizė bausmės individualizavimo požiūriu	26
2.3. Teisėjų anketinės apklausos dėl baudžiamojo kodekso normų atitikties bausmės individualizavimo praktikos poreikiams rezultatų analizė	35
2.3.1. Bendras apklausos apibūdinimas.....	35
2.3.2. Teisėjų nuomonė dėl baudžiamojo kodekso bendrosios dalies normų	37
2.3.2.1. Baudžiamojo kodekso bendrosios dalies normų vertinimo aspektai	37
2.3.2.2. Normų, reglamentuojančių alternatyvias laisvės atėmimui bausių rūšis ir baudžiamojo poveikio priemones, vertinimas bei siūlymai dėl jų tobulinimo	38
2.3.2.2.1. Bendras vertinimas	38
2.3.2.2.2. Dėl viešųjų darbų (46 str.) ir nemokamų darbų (70 str.).....	39
2.3.2.2.3. Dėl baudos (47 str.).....	41
2.3.2.2.4. Dėl laisvės apribojimo (48 str.)	43
2.3.2.2.5. Dėl arešto bausmės (49 str.) ir sugražinimo galimybės atidėti arešto ir baudos vykdymą (75 str., 92 str.)	46
2.3.2.2.6. Dėl įmokos į nukentėjusiųjų nuo nusikaltimų asmenų fondą (71 str.).....	50
2.3.2.3. Normų, reglamentuojančių bausmės skyrimą, vertinimas ir siūlymai dėl jų tobulinimo	51
2.3.2.3.1. Bendras vertinimas	51
2.3.2.3.2. Dėl bendrųjų bausmės skyrimo pagrindų (54 str.)	51
2.3.2.3.3. Dėl bausmės skyrimo asmeniui, pirmą kartą teisiamam už nesunkų ar apysunkį tyčinį nusikaltimą (55 str.).....	56
2.3.2.3.4. Dėl bausmės skyrimo, kai yra atsakomybė lengvinančių ir (ar) sunkinančių aplinkybių (61 str.)	58
2.3.2.3.5. Dėl švelnesnės, negu įstatymo numatyta, bausmės skyrimo (62 str.)	59

2.3.2.3.6. Dėl bausmių subendrinimo ir keitimo taisyklių reglamentavimo (63 – 65 str.).....	63
2.3.2.4. Normų, reglamentuojančių nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės ypatumus, vertinimas ir siūlymai dėl jų tobulinimo	70
2.3.2.4.1. Bendras vertinimas	70
2.3.2.4.2. Dėl auklėjamojo poveikio priemonių taikymo nepilnamečiui, kuriam nebuvo suėję 14 metų (13 str.), problemos	71
2.3.2.4.3. Dėl įstatymo normų, įpareigojančių teismą atsižvelgti į asmens socialinę brandą (80., 81., 91 str.).....	73
2.3.2.4.4. Dėl auklėjamojo poveikio priemonių ir jų skyrimo, nepilnamečiams (82-89 str.)	75
2.3.2.4.5. Dėl bausmių ir jų skyrimo nepilnamečiams ypatumų (90-94 str.)	82
2.3.3. Teisėjų požiūris į baudžiamojo kodekso specialiosios dalies straipsnių sankcijas ir siūlymai dėl jų tobulinimo	86
2.3.3.1. Sankcijų atitikimo nusikalstamų veikų pavojingumui vertinimas.....	86
2.3.3.1.1. Bendras vertinimas	86
2.3.3.1.2. Straipsniai, kuriuose nustatytos, respondentų nuomone, per griežtos sankcijos	90
2.3.3.1.3. Straipsniai, kuriuose nustatytos, respondentų nuomone, per švelnios sankcijos	96
2.3.3.2. Sankcijų diapozonų pakankamumo teisingam bausmės individualizavimui vertinimas	100
2.3.3.3. Laisvės atėmimo bausmės sankcijų minimumo, maksimumo ir vidurkio taikymo praktika ir sankcijų rezervo vertinimas.....	103
2.3.3.3.1. Problemos esmė.....	103
2.3.3.3.2. Laisvės atėmimo bausmės sankcijos minimumo skyrimas.....	104
2.3.3.3.3. Laisvės atėmimo bausmės sankcijos maksimumo skyrimas	105
2.3.3.3.4. Laisvės atėmimo bausmės sankcijos vidurkio skyrimas	106
2.3.4. Kiti teisėjų komentarai bei siūlymai dėl įstatymų normų tobulinimo ir teismo diskrecinių galių plėtimo individualizuojant bausmes.....	107
3 KITOS APLINKYBĖS, PADEDANČIOS UŽTIKRINTI TEISINGĄ BAUSMĖS INDIVIDUALIZAVIMĄ	110
3.1. Bausmių skyrimo praktikos formavimas.....	110
3.2. Teismo darbo organizavimas	114
3.3. Teisėjų kvalifikacijos kėlimas	116

4 TYRIMO REZULTATŲ APIBENDRINIMAS: IŠVADOS IR PASIŪLYMAI.....	117
4.1. Išvados.....	117
4.2. Pasiūlymai	120
4.2.1. Pasiūlymai dėl baudžiamojo kodekso bendrosios dalies normų tobulinimo.....	120
4.2.1.1. Dėl normų, reglamentuojančių atskiras bausmių rūšis ir baudžiamojo poveikio priemones	120
4.2.1.2. Dėl normų, reglamentuojančių bausmės skyrimą, bausmių subendrinimo bei keitimo taisykles	120
4.2.1.3. Dėl normų, reglamentuojančių bausmės vykdymo atidėjimą	122
4.2.1.4. Dėl normų, reglamentuojančių nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės ypatumus.....	122
4.2.2. Pasiūlymai dėl baudžiamojo kodekso specialiosios dalies kai kurių straipsnių dispozicijų ir sankcijų tobulinimo	123
4.2.3. Kiti pasiūlymai	124
ŠALTINIAI	125
SUMMARY	133
PRIEDAI	135
1 priedas. Bausmės paskirtis.....	137
2 priedas. Tiesioginiai ir netiesioginiai veiksniai, lemiantys teismo skiriamos bausmės rūšį ir dydį, ją individualizuojant.	138
3 priedas. Įkaltintų asmenų skaičius Europoje 2003–2005 metais.....	140
4 priedas. Baudžiamojo kodekso specialiosios dalies straipsniai, numatantys atsakomybę už tyčinius sunkius nusikaltimus, kurių sankcija nenustato minimalaus laisvės atėmimo dydžio.....	142
5 priedas. Ekspertinės apklausos anketa dėl baudžiamojo kodekso nustatytų sankcijų atitikimo nusikalstamų veikų pavojingumui ir bausmės individualizavimo poreikiams	143
6 priedas. Teisėjų anketinės apklausos dėl baudžiamojo kodekso nustatytų sankcijų atitikimo nusikalstamų veikų pavojingumui ir bausmės individualizavimo poreikiams atsakymų suvestinė.....	147
7 priedas. Respondentų nurodyti baudžiamojo kodekso specialiosios dalies straipsniai (dalys), kurių sankcijų diapazonai nepakankami (per siauri) ir trukdo teisingam bausmės individualizavimui.....	180